

Selamlama ve Saygı cümleleri....

Kudüs turizmi çalıştayını düşünenleri, kararı verenleri, katılanları ve özellikle SESRIC ve İslam İşbirliği Teşkilatı ve yöneticilerini tebrik ediyorum. Çünkü,

İşgal altındaki bir ülkede vahye dayalı üç dinin mukaddesi olan Kudüs şehrinde ve genel olarak Filistin’de turizmin gelişmesini görüşmek uzak görüşlü ,isabetli ve basiretli bir tasavvurun ürünüdür.

Öz topraklarında yaşayan Filistinliler Batı Şeria’da yaşayan mülteci Filistinliler diğer ülkelerde yaşayan mülteci Filistinliler ve özellikle ağır Ambargo baskısı altında yaşayan Gazzeli Filistinliler toprakların sahibi değil de turist sıfatıyla bile Kudüs’ü ziyaret etmekte çok aşırı zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Belki bu çalıştay bu zorlukların kaldırılmasına bir başlangıç noktası olabilecektir.

Şahsen ümit ediyorum ki bu çalıştay başta İsrail devletine ve bütün dünya kamuoyuna Filistin trajedisinin ızdırap veren insani yönlerini bir kere daha anlatacak bir platform olacaktır.

İsrail yetkililerinin Irak ve Suriyedeki durum dolayısıyla kendi topraklarının “transit” bir ülke konumuna gelebileceğinin farkına varıp Türkiye ile Körfez Ülkeleri arasında bir koridor oluşturma gayretine gireceği beklentisi Kudüs turizminin de kapısını açabilir.

Diyanet işlerimizin Mekke, Medine ziyaret programlarına (Hac ve Umre) Kudüs ziyaretini eklemesi çalıştayın verimli sonuçlar üretmesine müspet katkıda bulunacaktır düşüncesindeyim. Ayrıca İsrailin “transit” ülke olma hedefine de katkı sağlayabilir.

Uluslararası düzenleme ihtiyacı

Eski bir bakan olarak ve birkaç senedir hükümetimizin gönüllü Filistin Özel Koordinatörü sıfatıyla Filistin sorunuyla ilgili bazı kişisel düşüncelerimi sizlere sunmak isterim.

Bilindiği gibi işgal altında olan bölgelerden en problemlili alan Filistin’dir Kudüs’tür ama Azerbaycan’ın işgal altındaki toprakları gibi başka bir çok ülkelerin de işgal altındaki toprakları bulunmaktadır.

İlkin işgal altındaki bölgelerde turizm başta olmak üzere çeşitli yatırımların geliştirilmesini teşvik eden , koruyan, bütünüyle destekleyen bir uluslararası sözleşme veya anlaşma veya herhangi bir düzenleme var mı diye yürürlükteki belgeleri araştırdım ilgililere sordum, bulamadım. Gördüm ki işgal altındaki topraklarda Kudüs dahil turizmin ve yatırımların geliştirilmesini,kolaylaştırılmasını,desteklenmesini içeren, bu yerleri gezen turistlerin haklarını belirleyip koruyan, işgalci Ülkelerin yükümlülüklerini tarif eden turistlere işgalci devletlerin göstermesi gereken kolaylıkları sıralayan uluslararası bir düzenlemeye inşa etmeye kesin ihtiyaç vardır. Nitekim, İsrail Hapishanelerinde binlerce Filistinli mahkeme önüne çıkarılmadan yıllarca yatmakta iken Kudüsü ziyaret eden bir turistin İsrail makamlarınca alıkonulması halinde teminatı ne olacaktır sorusunun şimdi karşılığı yoktur.

İşte bu çalıştayın bu ihtiyacı ortaya çıkarması, bütün dünya ülkelerine görüşlerini bildirmesi en faydalı fonksiyonu olacaktır. Belki bu gayretlerden sonra Birleşmiş Milletler

teşkilatı veya benzer uluslararası kurumlar harekete geçirilip ciddi sonuçlar alınabilir diye düşünüyorum.

İşgal altında işler nasıl yürür

önce Filistin topraklarında işgal yoktur diyenlere karşı şunları söylemek isterim:

Filistin topraklarında siyasal işgal vardır 1947'den sonra devlet kurmayan Filistinlilerin devlet olmak, hükümlan olmak ,kendi ordusuna sahip olmak ,kesin ve kabul edilmiş milli sınırlara sahip olmak, milli anayasa ve buna bağlı iç ve dış politikasını geliştirmek, milli iktisat ve maliye politikaları belirlemek gibi hakları şu anda fiilen bulunmamaktadır.

İsrail işgalinin belirleyici özelliği ,Filistinliyi ve Filistinli birbirinden ayrı görüp Filistinliyi topraklarından ayırmasıdır . Bu kabul Filistinlilere başka bir yıldızdan gelmişler gibi bakmaktadır. Nitekim Bir milletvekilinin "bu topraklarda bir tek Filistinli kalmayınca kadar mücadelemiz sürecektir" demesi bu kavrayışın göstergesidir.

Son zamanlarda Türkiye'nin ve çok sayıda Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerin yoğun çabasıyla Filistin devlet bayrağı Birleşmiş Milletler binası önünde diğer bayraklar arasında yerini almışsa da BM Güvenli Konseyi onaylamadığı için Filistin tam devlet statüsünde değildir. Samimi duam ve temennim odur ki yakın gelecekte başkenti Doğu Kudüs olan hür, hükümlan ayakları üstünde durabilen bir Filistin devletini görelim.

Filistin ekonomik ve mali işgal altındadır. Öyleki, Sermaye serbest dolaşamaz. Mallar serbest dolaşamaz. Emek ve yönetim gücü, bilgi serbest dolaşamaz. Filistinliler turistik noktalara serbestçe ulaşamaz. Mal edinmekte , para bulmakta ,yatırım yapmakta engellerle karşı karşıyadır. Bütün bu negatif tespitler yabancı yatırımcılar için de geçerlidir. Yaşadığım bir hadiseyi kısaca anlatmak istiyorum. Birkaç sene önce bir dostum elli milyon dolar harcayarak Filistin'e yatırım yapmak istedi. Bir çimento öğütme tesisi kurmak için çok ciddi ön incelemeler yaptık ama yukardaki engellerden dolayı yatırım gerçekleşmedi. Bilkent Üniversitesi'nin kurucusu rahmetli İhsan Doğramacı İsrail topraklarında ama Filistin sınırında büyük bir sağlık külliyesi yaptırmak istedi. Bunu için çok ciddi gayretler sarf edildi ama sonunda proje yukarıdaki sebeplerden ötürü gerçekleşmedi. Birkaç sene önce Türkiye Filistin'e 30.000 adet polis üniforması gönderme kararı aldı. Kumaşı ve düğmeleri bile İsrail genel kurmayı tarafından incelendikten sonra çok istisnai bir izinden sonra Filistinliler'e ulaştırılabildi. Amerikan eski Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice bir Gazze ziyaretinde her biri 1 kg'dan daha az ağırlıktaki ihraç edilecek ve her türlü bürokratik işlemde geçerek izin alınmış çilek kutularının en sonunda tek tek İsrail idaresi tarafından çok ciddi ve ürüne zarar verecek şekilde kontrol edildiğini görünce isyan ettiğini biliyorum. Yahudi işletmelerin Erez sanayi bölgesinden çekilme kararından sonra Türkiye Türkiye geniş sorumluluklar üstlenip Türk yatırımcıları Ezeze götürmeyi burada birOargaine Sanayi Bölgesi kurmayı planladı, Dönemin Dışişleri Bakanı Abdullah Gül Ezezi geniş bir heyetle ziyaret etti. Ziyaretten bir kaç gün sonra İsrail Erez sanayi bölgesini bombaladı ve proje öldürüldü. Arkasından Batı Şeride Cenin'de yeni proje geliştirildi, Almanlar projeye katıldılar.. Sonuç sıfır değil ama çok yakın..

Filistin'de kültürel işgal vardır.

Mesela Bütün dünyanın gözü önünde Müslümanların Mescidi aksaya tam serbestçe girmeleri bile engellenmektedir. Burada gerçekleşememiş bir projeyi bilginize sunmak isterim..Eski Kudüs'ün surları içerisinde 15 civarında Osmanlı Çeşmesi (sebili) vardır..Bunların yarısından çoğu mescidi Aksa alanındadır..Bugün hiç birinin suları akmamaktadır. Çeşmeleri besleyen su havzasının hala yeterli su rezervi olduğunu mahalli mühendislere tesbit ettirdik. İhmal ve bakımsızlıktan tarihi kanalların tıkanmış olduğu , tamirinin mümkün olduğu hiçbir enerji masrafına ihtiyaç olmadan belki milyon doları bulmayacak bir harcama ile tümünün suyunun akıtılabileceği yapılan etütler sonunda ortaya çıktı.. Ne yazık ki çeşmelerin suyu hala akıyor.. İsrail in bürokratik işlemleri hükümlerlik kavrayışı gayretlerimizi sonuçsuz bıraktmıştır.. Bu olayda Ürdünü ve eski vakıfları öne sürerek engellemeyi yapmıştır.

Son günlerde Hz Süleymanın inşa ettirdiği su kanallarının tamiriyle Beytullahimden Kudüse su getirilmesi konuşuluyor.. Su Kudüse ulaşır mı diye sorarsanız ümitsiz olduğumu söylerim..

Filistin'de toprak ve mülkiyet üzerinde işgal ve hatta haksız mal edinimi vardır

Nitekim, yüzlerce sene bir ailenin mülkiyetinde olan bir arazi veya bina İsrail devletinin bir kararıyla kamulaştırılıp Yahudi yerleşimcilere tahsis edilebilmektedir. Böylece Hristiyan ve Müslüman Filistinlilerin evleri acımandan başlarına yıkılmaktadır. Osmanlı idaresinin Filistin topraklarının mülkiyetini belgeleyen tapu kayıtlarının tümü binlerce sayfa doküman olarak Filistin idaresine son yıllarda Türkiye tarafından teslim edilmiştir. Umulmuştur ki bu belgeler İsrail devletiyle mülk sahipleri arasındaki ihtilafta veya mülk sahiplerinin birbirleriyle olan ihtilafında İsrail hukuku tarafından delil kabul edilebilecektir.

Ortadoğudaki kargaşanın temelindeki Ana mesele Filistin meselesidir..

Filistin topraklarında turizmin geliştirilmesi, yatırımların artması tabi ki çözülmesi gereken bir problemdir. Ancak ana problem şüphesiz Filistin meselesinin çözülmesidir. Hepimiz kabul ederiz ki Filistin meselesi sadece Orta Doğu'nun Arapların İsrail'in meselesi değil bütün dünyayı karıştıran bir mesele haline gelmiştir. Filistin meselesini doğuran ,büyüten ve hala çözümlenmeyen hayallerin, ideallerin ve amaçların sahipleri ve bu hayalleri destekleyen siyasi ve dini odaklar kendi tutumlarını yeniden gözden geçirmeli; nerede haksızlık yaptıklarını ve nerede yanlış düşündüklerini, neden binlerce can kaybına sebep olduklarını tekrar düşünmeli hatalarını görüp tamir etmelidirler. Maalesef, iki devlet kurdurma sürecinin sonunda Gazzeliler açık hava hapisanesinde yaşamaya, Batı Şeria'daki Filistinliler fakirlik, umutsuzluk ve belirsizlik içinde ağır hayat şartlarını sürdürmeye Orta doğu sürekli kargaşa ortamında mahkum edilmişlerdir. Bunun karşısında İsrail'deki Yahudi toplumu kendi ürettikleri ve dayanılmaz niteliğe eriştirdikleri bir büyük korkunun baskısı altında yaşamaktadır. Korkunun varlığını ve ürettiği ihtiyat ve güvenlik tedbirlerinin nereye kadar ulaştığını Ankara'da zamanın İsrail Büyükelçisi'ni makamında ziyaret ettiğimde bizzat yaşadım. Hertürlü idari işlem tamamlanıp Filistin ve İsrail'de birkaç tane okul yaptırmak isteyen yatırımcılarla birlikte Büyükelçilik binasına gittiğimizde kapıda fotoğrafı kimlik kontrolü , üst araması ve bazı sorulara cevap vermekle başlayan Büyük Elçiliğin kapısındaki güvenlik kontrolü, sefirin makamından aşağıya güvenlik noktasına kadar gelmesiyle tamamlandı diye düşünürken birlikte odasına giren Büyükelçinin çok güzel Türkçe konuşan özel kalem müdiresi gayet nazik bir üslupla "Efendim son bir sorumuz daha var, güvenlik

kuralları gerği ,mecburuz bunu sormaya” diyerek ve Büyükelçinin de “güvenlikçilere etkimiz yok” tasdiki ile “üzerinizde herhangi bir patlayıcı ,yaralayıcı silah, eşya ve her hangi bir şey var mı “diye sordu. Tabi bu suale benim cevabım” bütün bunlardan sonra mı soruyorsunuz, öyleyse itiraf edeyim üzerimde kalaşnikof var”...şeklinde oldu..

Tabii İsrail’e giden turistlerin dünyanın en gelişmiş arama teknikleriyle arandığını da hepimiz biliyoruz. Bu şartlar altında bir turist nasıl huzur bulacak nasıl memnuniyet duyacak ve tekrar gelmeyi nasıl düşünecek. Tabi bunlar için günlük görüntüleridir asıl mesele Filistin ihtilafının ortadan kaldırılmasıdır.

İsrail-Filistin ikili müzakere süreci sonuçları itibariyle zihinsel bir kandırmaca halina dönüşmüştür.

1948’de Filistin’in devlet kurmamasından sonra ortaya çıkan her türlü ihtilafın çözümü sadece İsrail ile Filistin’in uzlaşması üzerine bina edildiğinden çözüm süreçleri hep başarısız olmuştur. İsrail Filistin çözüm süreci kavramındaki her denemede şahsi görüşüme göre başarısız olmaya mahkumdur. Kısaca arz edeyim. Bunu iyi anlatabilmem için size Hint klasik masallarından biri olan fillerle karıncaların savaşını ve sonrasındaki sulh müzakeresini anlatmam lazım. Hikayede savaşı karıncalar kazanmıştır çünkü filler karıncalara savaşın yerini, zamanını, silahları seçme hakkını vermiştir. Savaştan sonra sulh masasına oturmuşlardır. Konu esir değişimine geldiğinde filler bir file karşı ancak bir karınca verebileceklerini teklif etmişlerdir. Karıncalar bu teklifi kabul etmeyince sulh masası yıkılmıştır. Tabii geriye karıncaların yapacağı bir tek iş kalmıştır. Yeniden savaş.Mümkün mü ? değil.. Netice olarak dakarıncalar fillerin hakimiyetini kabul etmişlerdir. Adil ve kalıcı bir sonuç mu üretilmiştir ? Hayır..Hint ormanlarında bu savaş hala devam etmektedir.. Filistin_İsrail ihtilafı da yüzlerce sene mi devam etsin ?

Hint masalı Filistin İsrail ihtilafının geleceğini gösterir mi ?

Bu Hint masalını Filistin İsrail ihtilafına uygulamak çok kolay. Müzakere masasının bir tarafında İsrail halkını temsil eden bir fil, yani bir "devlet".. karşı taraftaki sandalyede ikiye bölünmüş küçücük bir karınca, yani devleti olmayan Filistin halkını temsil eden bir "kişi".... Dünyanın çözüm merkezleri bugüne kadar sadece ve sadece fil ile karıncayı yani "kişi" ye karşı "devlet"i müzakere masasına oturtmaya zorlamışlardır. Bu süreç büyük adaletsizliklerin ve haksızlıkların sebebidir; adil ve etik değildir ve çözümsüzlüğün de kaynağıdır. Evet 1948’de Filistin devletinin kurulmaması bugüne büyük bir hata olarak gelmiştir ama ikili müzakere sürecinin kendisi de ondan daha büyük bir hata olmuştur. Kısacası sulh masasının devrilmemesi için masada hükümler hür ve bağımsız, toprakları ve sınırları belirli, askeri ve güvenlik gücü milli olan arkalarında güçlü müttefikleri bulunan iki devlet var olmalıdır. Şahsi kanaatime göre Filistin bu niteliklere haiz bir devlet olmadığı sürece dünya Filistin sorununun acı sonuçlarını da yaşamaya devam edecektir. Oysa bazı düşünürlerin dediği gibi Filistin meselesinin çözülmesi Orta Doğudaki tüm ihtilafın çözümüne yol açacaktır.

Tarihten ders alınır mı ?

Osmanlı idaresi döneminde binlerce yıldan gelen Kudüs üzerindeki siyasi ihtilafların ve vahye dayalı üç büyük dinin düşünce farklılıklarının giderilmesi için bir çözüm bulunmuştur ve bulunan çözüm eski Filistin şehrinin 8 kapısından birisi olan Babül Halil kapısının girişinde duvara kazınmıştır. Çözüm Kuran ayetlerine dayanmaktadır. Osmanlı idaresi, üç dinin mensuplarına aranızdaki kavgayı Hz İbrahimde birleşin çözersiniz aklıyla buluşturmuştur. Osmanlı, Vicdanlardaki çatışmalar böylece sonlandırılırsa Dünyevi ayrılıkların daha kolay çözüleceğini göstermiştir.

Bununla ilgili bir bilgi notu sanırım katılımcılara dağıtılmış bulunmaktadır. Filistin sorununun kalıcı çözümü için sanıyorum yeniden Osmanlı'nın formülüne dönmek gerekecektir.

Başta söylediğim gibi Filistin meselesini doğuran , geliştiren ve çözmeyen hayaller, idealler ve amaçlar geleceğe bir de Osmanlı gözüyle bakmalıdırlar.

Teşekkür ederim

Vehbi Dinçerler

Milli eğitim eski Bakanı

Filistin Özel Koordinatörü